

Täysistunto

Keskiviikko 4.11.2015 klo 14.00—17.37

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetusta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 81/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

15.51 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Porotalous on syy elää ja olla poronhoitoalueella. Siinä ei näe kunnolla rahallista palkkaa, mutta silti sillä elääpi. Näillä tuloilla jatketaan kulttuurin elävänä pysymistä. Tällä Polura- eli porotalous- ja luontaiselinkeinorahoituksella turvataan tämä peruselinkeino — sen perusta, että tätä elinkeinoa pystytään harjoittamaan — millä sitten on todella suuri kokonaisvaltainen merkitys Lapin, Pohjois-Suomen ja koko Suomen olemassaololle. Matkailuun ja hyvin moneen elinkeinonon tämä kokonaisvaikutus on todella huikea. Tässä laissa eivät pyöri isot rahat, mutta ne ovat tosi tärkeät.

Porotalouden kannattavuus on romahtanut viime aikoina todella paljon, ja petotilanne on tosiaan se, joka on vaikuttanut siihen kaikkein eniten. Meidän korkein sallittu poroluku on 203 700, mutta se on pudonnut niin, että viime poronhoitovuonna luettiin ainoastaan 186 766 poroa. Tämä tilanne on todella huolestuttava.

Tässä Polura-laissa ei ole onneksi mitään suurempia muutoksia. Tämä on lähinnä päivitys voimassa olevaan lakiin sen perusteella, mitä on ollut EU-säädöksiä ja muita kansalliseen rahoitukseen ja muuhun liittyviä säädöksiä: asioita, jotka tulee hoitaa. Hyvä näin, että on menty nyt tällä tyylillä eteenpäin.

Poronhoitopuolella sinänsä on puhuttu hyvinkin paljon siitä, pitäisikö avata muun muassa poronhoitolaki. Ja ainakin minun mielipiteeni on se, että poronhoitolakia ei saa avata missään nimessä. Eli poronhoitolakia ei saa avata, mutta siinä on muutamia kohtia, erityisesti nämä viljelyvahinkoasiat, joitten osalta olemme nyt aloittaneet työn ja jotka täytyy saada järjestettyä niin, että tämä riitatilanne saadaan hoidettua, sillä meidän pitää pystyä yhdessä elämään tuolla poronhoitoalueella eri elinkeinonharjoittajien kanssa.

Onneksi tässä laissa nyt sitten pysyy muun muassa se, että viljelijöitten suoja-aitoja voidaan korvata tällä. Viiden vuoden aikana on noin 775 000 euroa on käytetty näitten viljelysaitojen rakentamiseen. Nämä ovat asioita, mitä me varmasti tänä talvena tulemme siten tarkemmin käymään läpi, miten nämä asiat kannattaisi jatkossa tehdä. Mutta tässä vaiheessa tähän Polura-lakiin ei olisi minun mielestäni vielä tarvetta tehdä muutosta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

Sitten muita asioita, mitä tässä laissa nyt sitten on, on se, että on hyvä, että nyt on huomioitu tämä sähköinen menettely. Yhä useampi poromieskin tekee nämä paperityönsä mieluummin sähköisesti. Eli se on hyvä huomio tässä laissa, mutta samanaikaisesti pitäisi huomioida nämä sähköiset ilmoitusasiat muun muassa tuonne petopuolen asioihin. Peto-
vahinkoasiat vielä tehdään paperityönä, ja sen ei todellakaan enää tänä päivänä pitäisi siinä muodossa olla, kuten siellä on.

Nämä esitykset ovat onneksi maltillisia. Ja se on hyvä, että jatkossakin pystytään rahoittamaan mönkijä- ja moottorikelkkahankintoja, ja on hyvä, että on huomioitu se, että nyt jatkossa niitä voidaan rahoittaa useammin kuin aikaisemmin, koska ikävä kyllä mönkijät ja moottorikelkat eivät kestä sitä viittä vuotta silloin, kun ollaan aktiivitoissa. Nykyiset poromiehet joutuvat tekemään töitä vielä kovemmin kuin aikaisemmin, koska yhä suuremmat porokarjat ovat pienemmällä henkilömäärällä ja pienempi henkilömäärä joutuu tekemään yhä kovempia ja pitempiä työpäiviä.

Nuorten asiat ovat tässä lakimuutoksessakin nyt sitten tulleet esille. Ja on huomioitava se, että tämän viisivuotiskauden aikana, mikä tässä oli huomioitu, käynnistämistuki on myönnetty 45 nuorelle poronomistajalle, tytölle ja pojalle — huom., myöskin naisia on aloittaneissa nuorissa mukana. Elikkä on hyvä, että meillä on yhä nuoria, jotka ovat kiinnostuneita tästä elinkeinosta. Mutta sitten on pientä hiomista yhä siinä, millä tavalla tämä porotalouden käynnistämistukiasia hoidetaan — porotalouteen ei voi alkaa hetkessä, vaan siihen kasvetaan, elikkä sitä porokarjaa aletaan kasvattamaan jo ihan pienestä lapsesta lähtien — miten se menee, ettei sitten menetä sitä tukioikeutta, kun siihen on kasvanut hiljakseen ja saanut kasattua sen riittävän poromäärän.

Velkajärjestely jäi nytten tästä laista pois. Se ei sinänsä haittaa, koska silloin kun se tuli ja se rakennettiin, oli akuutti tarve, ja minulla on mielikuva, että sen hoitamiseen ei enää mitään isompia toimintoja tarvita.

Mutta sitten tässä laissa on mielestäni semmoinen ongelma, joka oli jo silloin, kun minä kunnassa työstin näitä rahoitusasioita, kunnassa maaseutusihteerin virassa työstin näitä asioita: silloinkin jo puhuttiin, että kyse on poro- ja luontaiselinkeinorahoituksesta, ja tämä todellisuudessa tarkoittaa vain porotalouden rahoitusta. Tänä päivänä... (Välihuuto) — No, hyvin pienessä määrin, se on käytännössä ollut luontaiselinkeino, mutta sitä ei ole käytännössä käytetty luontaiselinkeinojen rahoittamiseen. — Elikkä vaikka tämä antaisi mahdollisuudet, niin mikä siinä on, että me emme ole saaneet käytettyä sitä vielä tänne luontaiselinkeinojen rahoitukseen? Sille puolelle olisi mahdollisuuksia, koska meillä tämä luonnontuotepuoli on todella kasvava elinkeino koko pohjoisella alueella, ja uskon, että sillä tulee olemaan isokin merkitys, mutta sitten on tämä rahoituskuvio, sitä ei ole saatu ehkä rakennettua tai ei ole mielletty riittävästi, millä tavalla sitä elinkeinon kokonaisuutta voitaisiin alkaa työstimään tämän rahoituksen avulla eteenpäin. Tämä on ehkä oman mietintänsä paikka vielä lähiaikoina.

Muita näitä lakimuutosasioita on tässä nyt sitten tämä porotuen ikäraja, joka nyt sitten muuttui. Elikkä nythän on ensimmäinen vuosi, kun porotuessa ei enää sitä 65 vuoden ikärajaa ole. Tämä ikärajan tuli siinä samalla menetettyä, kun maatalouspuolellakin menetetttiin nämä ikärajat. Tämän ikärajan, 65 vuotta, poistaminen on todella kielteinen asia, sillä tämä estää nuorten mahdollisuutta jatkaa elinkeinon piirissä. Elikkä sukupolvenvaihdokset vähenevät todella paljon ja pahasti, ja meidän pitää miettiä sitä, löytäisimmekö me tähän taasen esimerkiksi saamelaiskulttuuriin liittyviä säädöksiä, joiden perusteella voitaisiin saada takaisin se 65 vuoden ikäraja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

Muu porotalouden lainsäädäntöasia: Mietin, mitä tässä kokonaisuudessa olisi nyt järkevää alkaa muokkaamaan, ja ne asiat liittyvät lähinnä petoasioihin. Lähinnä siinä on ensimmäinen asia tämä ahma-asetus, joka pitäisi saada ihan ensimmäiseksi aikaiseksi. Meillä ollaan talousarvioissa varaamassa kyllä tarpeeksi rahaa petovahinkojen korvaamiseen, mutta ei kenenkään etu ole se, että petovahinkojen korvaamisesta puhutaan. Kyllä meidän pitää puhua siitä, että me estäisimme vahingot, ei meistä kukaan halua niitä vahinkoja. Ja ensimmäinen asia on se ahma-asetus, joka pitäisi saada nyt sitten nopeasti, pikaisesti täytäntöön. Myöskin on se, millä tavalla me saamme karhujen määrää vähennettyä. Mutta näitä toimintoja laitamme eteenpäin

Kiitoksia siitä, että tämä asia on saatu nytten menemään tälle rajalle.

16.00 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Maijalaa ensimmäiseksi erittäin hyvästä puheenvuorosta. Porotalous on tosiaan kriisissä, ja sen kriisin ratkaisemiseksi tulisi eduskunnankin yhdessä ponnistella.

Tässä lakiesityksessä on, kuten Maijalakin puheenvuorossaan totesi, useita positiivisia muutoksia, kuten sähköisen tukihaun mahdollisuus. Yksi positiivinen muutos on myös se, että näiden tukihakemuksien käsittelyt siirretään nyt kokonaisuudessaan Lapin ely-keskukselle, millä turvataan sitten tukihakemuksien tasapuolinen käsittely koko poronhoitoalueella.

Asian jatkokäsittelyssä on myös syytä varmistua siitä, että nyt kun sitten johdannaisasetuksia sorvataan, niiden sorvaamisessa huomioidaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain uudistamistyöryhmän muistion huomiot.

Haluaisin erään näkökulman kuitenkin nostaa lakiesityksestä esille, joka on mielestäni hivenen ongelmallinen. Se on esityksen 52 §, jossa todetaan, että saamelaiskäräjien kanssa neuvotellaan varojen ohjaamisesta porotalouteen ja muihin luontaiselinkeinoihin. On tietysti tärkeää, että saamelaiskäräjien kanssa neuvotellaan näistä asioista, mutta ei voi olla niin, että yhtä etnistä ryhmää poronhoitajien joukossa ryhdyttäisiin suosimaan, vaan tämän rahoituksen tulee edelleen jakaantua tasapuolisesti poronhoitajan etnisyydestä riippumatta.

16.01 Pirkko Mattila ps: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi on tietysti todettava se tosiasia, että Euroopan unionissa porotaloutta harjoitetaan ainoastaan Ruotsissa ja Suomessa. On ikävä tietenkin lukea, kun tätä säädetään nyt sieltä Brysselin paliskunnasta käsin, joka ei ehkä sitä keskeisintä poronhoitoaluetta ole, että tukijärjestelmän sopeuttaminen EU-lainsäädäntöön tarkoittaa sitten tiettyjä leikkauksia. Kyllä on kysyttävä taas kerran, säätääkö Euroopan unioni riittävän suurista asioista vai liian pienistä. Jos sivulta 34 suoraan siteerataan: paliskunnan aitalanketta ei saa aloittaa ennen tukihakemuksen jättämistä, ellei EU:n komissio ole antanut suostumustaan. Onko tämä ihan niitä komission ydintehtäviä?

Mutta yhtä kaikki, kiitoksia edellisille kollegoille puheenvuoroista ja porotalouden puolustamisesta. Itse tulen sitten porotalousalueen etelälaidalta, missä se on varmasti toisentyypistä kuin Savukoskella ja Enontekiöllä. Tämä on hyvä kuitenkin meillekin, se on kuitenkin ihan merkittävä elinkeino, ja siihen liittyy jalostusta ja sitä kautta sitä elinkeinoketjua.

Sitä ajatellen, mitä edustaja Maijala otti esille ja myöskin edustaja Kärnä näistä luontaiselinkeinoista — luontaiselinkeinoiksi katsotaan kalastus ja metsätalous yhdessä porotalouden kanssa — minä toivon myös, että nyt meillä olisi rohkeutta katsoa tätä maaseudun monialaista yrittäjyyttä ja luoda sitä kautta edes vaikka sitten muutama pysyvä työpaikka.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2015 vp

Mutta kun puhutaan nimenomaan porotaloudesta ja siihen liittyvistä maataloudesta ja luontaiselinkeinoista, niin ne ovat niitä meillä olevia paikallisia työpaikkoja, jotka eivät karkaa Kiinaan, mutta sieltä myös sitten vientituotteita jonkin verran varmasti löytyy.

16.03 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia myös edustaja Mattilalle hyvästä puheenvuorosta.

Nyt kun ministeri on paikalla, niin kysyn, jos tässä on mahdollista kysyä: Tässä on puhuttu nyt myös näistä luontaiselinkeinoista, jotka ovat tosiaan tärkeä elementti tässä Polu-
ra-lainsäädännössä, ja niitä ei ole viimeisinä vuosina kehitetty. Itse näen, että osasyyn siihen on se, että meillä eivät ole viimeisiin vuosikymmeniin voineet nuoret yrittäjät edes harkita luontaiselinkeinoalan perustamista. Onko ministeri perehtynyt asiaan, ja onko pohdinnassa, että olisi mahdollista myös aloittaa uusia luontaiselinkeinoaloja Lapissa?

Puhemies Maria Lohela: Puheenvuoroja ei ole pyydetty, joten käyttääkö ministeri Tiilikainen tähän loppuun 3 minuuttia?

16.04 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Tosiaankin tämä nyt käsitteillä oleva lakiesitys on annettu sen takia, että pystytään näitä elinkeinoita myös ensi vuoden alusta eteenpäin myöntämään, vaikka tässä nyt sitten tämä EU-tukikausi muuttuu ja pääpiirteissään tuntuu, että tässä ovat ihan oikeanlaiset ratkaisut löytyneet.

Kuinka laajasti tätä lakia sovelletaan? Itse asiassa tuolla metsätaloudessa ja kalastuksen puolella on oma tukijärjestelmänsä ja näihin on sovellettu sitten muuta lainsäädäntöä. Nyt ei ole suoraa vastausta siihen, miten tulevaisuudessa, pitäisikö tätä luontaiselinkeinoasiasiaa laajentaa. Odotan mielenkiinnolla, mitä valiokuntakin tästä lausuu lakia nyt sitten eduskunnassa käsitellessään. Hyviä vinkkejä otetaan toki aina vastaan, miten asiat voisi tehdä vielä paremmin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.